

Politik Psikoloji Dergisi
The Journal of Political Psychology

Araştırma Makalesi **Research Article**

**POLİTİK PSİKOLOJİK BAKIŞ AÇISIYLA BEASTS OF NO
NATION FİLM ANALİZİ**

Merve BAŞARICI*

Öz:Bu çalışma, Cary Joji Fukunaga'nın (2015), Beasts of No Nation filmi ana karakter üzerinden politik psikolojik bakış açısıyla analiz edilmektedir. Beasts of No Nation filmi başrollerini Idris Elba, Ama K. Abebrese, Abraham Attah, Grace Nortey, David Dontoh, ve Opeyemi Fagbohunge paylaştığı, çekimleri Gana'da yapılan bir film olup filmin senaryosu Nijeryali yazar Uzodinma Iweala'nın aynı

*Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Programı, İstanbul/Türkiye, e-mail: basarici.6408@gmail.com ORCID: 0009-0008-8151-6880

Geliş Tarihi: 13 Temmuz 2022 **Kabul Tarihi:** 20 Ekim 2022

Received: 13 July 2022 **Accepted:** 20 October 2022

Bu makaleye atf için / To cite this article: Başarıcı, M. (2022). Politik Psikolojik Bakış Açısıyla Beasts Of No Nation Film Analizi. Politik Psikoloji Dergisi, 2(2), 66-78.

adlı kitabından uyarlanmıştır. Beasts of No Nation'ın başlığında "hiçbir ulus" ifadesine atıfta bulunulması, genel bir Afrika ulusu, kıtayı oluşturan tüm ülkelerin tekil bir coğrafi ve siyasi varlık halinde birleşmesi olarak okunabilir. Hikaye de, Batı Afrika ülkesinde bir iç savaş patlak vermektedir. Savaşın henüz gelmemiş olduğu tampon bir bölgede kendi halinde, onu seven ailesiyle mutlu bir çocukluk geçiren Agu'nun hikayesini anlatılmaktadır. Agu sadece babasının ölümü annesinin ve kız kardeşinin ortadan kaybolmasıyla yüzleşmekle kalmamış şiddet ve vahşet dolu bir hayata da katılmak zorunda kalmıştır. Bu filmde Afrika'da bir çocuk asker olarak yaşamının, savaşmanın ve öldürmenin nasıl bir his olduğu anlatılmaktadır. Bu sahnelerden yola çıkarak ana karakterin yaşadıkları ve bunun çeşitli etkileri psikolojik bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: İç savaş, Terör, Afrika, Politik Psikoloji

Abstract: *In this paper, the main character from Cary Joji Fukunaga's 2015 movie Beasts of No Nation is looked at from a political and psychological point of view. Beasts of No Nation is a movie that was filmed in Ghana and stars Idris Elba, Ama K. Abebrese, Abraham Attah, Grace Nortey, David Dontoh, and Opeyemi Fagbohunge. The screenplay is based on the same-named book by Nigerian author Uzodinma Iweala. The word "no nation" in the title of Beasts of No Nation can be read as a reference to a general African nation, which would be all the countries on the continent working together as one geographical and political entity. In the story, the West African country has a civil war. The story of Agu, who grew up with a loving family and had a happy childhood, takes place in a buffer zone where the war hasn't started yet. Agu has not only seen his father die and his mother and sister go missing, but he also has to live a violent and brutal life. This movie shows what it was like to be a child soldier in Africa and live, fight, and kill. Based on these scenes, the main character's experiences and their different effects are discussed about from a psychological point of view.*

Keywords: Civil war, Terror, Africa, Political Psychology

I. YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “betimsel analiz yöntemi” kullanılmıştır. Bu analiz yöntemi, araştırmacının betimlemelerden yola çıkarak kendi yorumlarını yapmasına ve çıkarımlarda bulunmasına olanak sağlamakta elde edilen verilerin daha önce belirlenen değişkenlere göre özetlenmesi ve yorumlanmasına dayanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 239-240). Çalışmanın veri kaynağı olarak Beasts of No Nation filmi kullanılmıştır. Ana karakterlerin sergilediği ifadeler bir bütün olarak ele alınmakta tutum, davranış ve söylemler değerlendirilmektedir. Bu analiz filmin psikolojik boyutuyla ilgili olduğu için veriler buna uygun şekilde seçilmiş ve belirlenmiştir.

II. BULGULAR VE TARTIŞMA

Ana karakter olarak karşımıza çıkan Agu iyi bir aileden gelen mutlu bir çocuktur. Babası yerel bir öğretmendir. Savaş bölgesinden tampon bölgeye yerleşen mültecilerle ilgilenen babası öğretmenliği bırakmış, artık mültecilerin geçici rehabilitasyonuna dahil olmuş, katı öğretmen yüzü Agu tarafından daha fazla görülmek zorunda kalmamıştır. Çok güzel şarkı söyleyen oldukça sevimli dindar bir kadın olan annesi, sadece kaslarını geliştirmek ve kadınlarla ilgilenmekte olan ağabeyi, dilsiz büyükbaba ve bebek kardeşlerden oluşan, hepsi birbirini seven hatalı olduklarında birbirlerini azarlayan, üzgün olduklarında birbirlerini neşelendiren, yemek masasında en yüksek sesle geçirmeye çalışan, yemek yerken kahkahalar atan normal bir aile;

Bu tür bir sahnede Agu'nun sevgi dolu bir ailede büyüyen normal bir çocuk olduğu görülmektedir. Normal bir çocuk nasıl olur da bu kadar vahşet dolu şeyler yapabilir? politik psikolojik perspektiften durumsalcı bakış açısıyla ele alınan bu sahnede, durumsal faktörlerin sahip olduğumuz değerler ile çelişen şekillerde davranmaya zorladığı görülmektedir.

Sıradan insanlar korkunç sonuçları olan vahşi eylemlere girişebilirler. Eğer psikolojik olarak normal bireylerde suça teşebbüs etmeye yatkınsa aynı bireyler ideolojik amaçların teşvik etmesiyle şok edici zalim davranışlarda bulunabilirler (Houghton, 2018: 229).

Zimbardo “şeytan etkisi” adlı eserinde doğru veya yanlış arasında ince bir çizginin olduğu ve bu çizginin bir çoğumuz tarafından tahminlerimizin de ötesinde kolayca aşılabileceğini ortaya koyar. Dışsal müdahaleler yoluyla bazı özellikler kazabileceği insan doğasının iyi veya kötü yöne doğru değiştirilebileceğini ima eder. Kötülük, koşullara bağlı olarak hepimizin yapabileceği bir şey olarak ifade edilmektedir (Zimbardo,2015:41).

Diğer bir neden olarak tıpkı terörizm psikolojisindeki gibi birçok teröristin bu tarz eylemlere girişirken başka şansları olmadıkları şeklinde bir hisse kapıldıkları görüşüdür. Agu burada karşılaştığı durum arasında kapana kısılmış hissetmekte şiddet eylemlerine zorlanmaktadır. Şiddetten başka hiçbir çıkış yolu olmayan Agu ölümle kalım arasında yaşam mücadelesi verdiğini hissetmektedir (Houghton, 2018: 230).

Filmin devamında kısa süre önce geçici hükümet kurulmuş fakat cunta politik partileri kapatarak askeri darbe gerçekleştirmiş ve yönetime el koymuştur. Bu süreçte yasa dışı yönetime el koyan devlet ordusuna karşı isyancı bir grup oluşmuştur. İsyancılar ulusal reform konseyi adı verilen devlet ordusu tarafından vatan haini olarak algılanmakta, yakalandıkları yerde idam edilmektedir.

Aynı etnik kökene, aynı ırka ait olan aynı toplumu temsil eden, kültürel olarak aynı insanlardan oluşan, ama birbirini düşman olarak algılayan iki grubun birbirine karşı korkunç gaddarlığı gözler önüne serilmiştir. Gruplar arasındaki çatışmalar kıt kaynaklar, toprak, değerler, ideoloji, statü, güvenlik, güç ve diğer pek çok şey için ortaya çıkmaktadır. Burada demokratik olmayan yönetime bir baş kaldırı, değerler, kaynaklar için savaşıldığı görülmektedir.

Agu'nun babası, karısı ve çocuklarını güvenliğini sağlamak için başkente göndermeye karar verir, kendisi ve en büyük oğlu ile tıpkı diğer erkekler gibi dükkanlarını ve mallarını korumak için kasabalarında kalırlar. Koşullar nedeniyle Agu'yu gönderemez ve sadece karısını ve küçük çocuğunu gönderir.

Savaşta kadınları ve çocukları savaş bölgesinden uzaklaştırmak için araç sıkıntısı yaşanırken olay yerindeki kaos ilk kez hissedilmektedir. Agu, annesinden ayrı kaldığı için üzülür, bu duyguyu kalbinin en derin köşesinde bastırır ve filmin ilerleyen bölümlerinde açığa çıkar.

Devlet ordusu olan Ulusal Reform Konseyi'nin saldırıları üzerine bölgedeki erkekler saklanmaya çalışır ancak yakalanır ve kimse onlar adına tanıklık edemeyince kısa sürede öldürülürler. Agu'nun babası, Agu'nun kaçması için bir yol açmaya çalışır. Babasının ve erkek kardeşinin ölümü, genç çocuk üzerinde büyük bir iz bırakır. Ölüm korkusu ve ıstırap içinde, başına gelebilecek tehlikenin farkında olmadan ormanın derinliklerine doğru koşar.

Bir gerilla çatışmasında yakalanır ve devletin ordusuna karşı savaşan içlerinde çeşitli yaşta çocuklarında bulunduğu NDF adlı orduya katılmak zorunda kalır ve oradakiler tarafından savaşçı gibi eğitime başlar.

Kasabadaki erkeklerin devlet ordusu tarafından öldürüldüğü sahne ve Agu'nun NDF tarafından ormanda yakalandığı sahne yer almaktadır.

NDF'in Komutanı, bu çocuklara, Agu'nunki gibi köylere yönelik kanlı saldırılardan sorumlu tuttuğu hükümet ordusuna karşı bir nefret aşılar. Komutan Agu'ya çatışmada yakalanan köprüleri onarmak için gelen mühendislik öğrencisini, palasıyla öldürmesini emreder. Komutan bu durumu babası, erkek kardeşi ve büyükbabasının öldürülmesinin intikamı olarak vaftiz ettiğinde, Agu şiddete yenik düşer ve öldürme öğrenmeye başlar. Çocuk askerlerin, öldürmeye zorlanmasıyla şiddetin normalliğine alışmaları amaçlanmaktadır. Aynı zamanda bu sahnede temel motivasyon faktörlerinde “hedefin meşruiyeti” karşımıza çıkmaktadır. Burada komutan haksız ve meşruiyeti olmayan savaşlarda, görevi

ve vicdanı arasında sıkışıp kalan askeri yönetmek ve motive etmek için hedefi meşru göstermektedir.

Komutan Agu'ya bunlar senin babanı öldüren köpekler derken karşı grubu insanlıktan çıkardığını görülmektedir.

İnsandışılaştırma, bizim "insanın insana ettiğini kimse etmez" sözünü anlayabilmemizi sağlayan temel yapıdır. İnsandışılaştırma, bazı insanlar başka insanları insan olmanın ahlaki zincirinden dışladıkları her an ortaya çıkar. Bu psikolojik sürecin nesnelere, insandışılaştırıcıların gözünde, insanlık statülerini kaybeder insana yapılmayacak şekilde davranmayı hak ederler. İnsandışılaştırma önyargının, ırkçılığın ve ayrımcılığın temel sürecini oluşturur. İnsandışılaştırma bir grup insana "şişirilmiş kimlikler" verirken diğerlerini karalar (Zimbardo,2015:483).

Naziler de yahudilere yönelik soykırımlarına başlamadan önce propaganda filmleri ve posterlerde insandışılaştırıcı öğelere yer verilmiştir. Nazi propaganda afişlerinde Davud yıldızının hemen önünde koşan farelerin Yahudileri temsil ettiği görülmektedir. Yahudilerin farelerle ilişkilendirilmesi, zararlı kemirgenler olarak bilindiği, kimi zaman hastalık saçtığı ve insanlara zarar verdiği gibi negatif anlamları bulunmaktadır (Çeken ve Ersan, 2022: 485).

Agu'nun insanları acımasızca öldürmeye devam edeceğini hayal etmek seyircinin aklından geçen bir şey değildir, ama hayatının kurtarılması için yalvaran mühendislik öğrencisini palayla kafasını parçalayıp öldürdüğü gördüğünde her şey değişmektedir. Adamın yalvaran yüzüne bakarken Agu'nun ifadesiz ama tereddütlü yüzünün bu görüntüsü, bu adamı öldürmenin gerçekten de babası ve ağabeyinin ölümlerini telafi edip etmeyeceği sorusunu düşünmenin bir işaretidir.

Agunun tereddütlü yüz ifadesinin olduğu sahne

Agu “Tanrım ben bir adamı öldürdüm bu en büyük günah ama yapılacak en doğru şey olduğunu biliyorum” sözleriyle bilişsel çelişki yaşamakta fakat bunu bir şekilde mantığa büründürmektedir.

Daha sonra komutanın Agu’yla gerçekleştirdiği motivasyon konuşmasını görüyoruz. Motivasyon (güdülenme) terimi “bir bireyi bir takım etkilere maruz bırakarak onun bu etkiler olmadan önce göstereceği davranıştan farklı bir biçimde hareket etmeyi sağlamasını” ifade eder (Kutunis, 2004: 48). Motivasyon bir bireyin seçim ve kararını buna bağlı olarak da davranışlarını etkileyebilen bir öge olmaktadır.

Davranışçı yaklaşıma göre pekiştireçlerle davranışlar biçimlendirilir. Güdülenmenin kaynağı pekiştireçtir. Pekiştireç bir davranışın tekrarlanma olasılığını arttıran uyarıcılardır (Dilekmen ve Ada, 2005:115). Olumlu pekiştireç organizmaya verildiğinde davranışın ortaya çıkma sıklığını arttıran uyarıcılardır. Buradaki olumlu pekiştireç komutanın Aguyu taktir etmesidir. Böylece komutan savaşma davranışını pekiştirmiş ve Aguyu güdülemiştir.

Yönetmen aynı zamanda birbirinden tamamen farklı iki özelliğin bir insanda nasıl bir arada var olabileceğini de çok güzel bir şekilde ortaya koyuyor. Agu hem bir çocuk ve hem de bir canavardır. Söz konusu durumsal faktörler bizleri eğilimlerimiz ile yani sahip olduğumuz değerler ve inançlar ile çelişen şekillerde davranmaya zorlarlar.

Sadakatini kanıtlamak için düşman askerlerinden birini öldürerek NDF'de sertifikalı bir asker olduktan sonra, çocuk askerlerden biri olan, yaşına yakın ve hiç konuşmayan bir çocuk olan Strika ile arkadaş olur. Onunla, kan ve şehvetin su gibi aktığı şiddet dolu bir dünyada biraz teselli ve huzur bulmaktadır. Düşman birliklerine karşı bir zafer gecesinde komutan, Agu'yu odasına çağırır ve ona tecavüz eder. Son derece üzgün ve olanlar karşısında kafası karışmış Agu, bu "sırrı" kimseyle paylaşamaz ancak Strika bu bakışı tanır ve çocuğu rahatlatır. Çok geçmeden Agu, aşağı yukarı taburdaki çocukların çoğunun komutan tarafından cinsel tacize uğradığını ve hepsinin bununla bir şekilde baş etmeye çalıştığını fark eder. Travmayla baş etmenin bir yolunu ararken kendisine kokain ve daha iyi

hissettiren kahverengi toz verilir. Kokainle beslenen bu çocuklar daha sonra, silahlı kuvvetler kontrolü ele almadan önce diğer köyleri kontrolleri altına almak için köylere saldırırlar.

Agu yakalanan bir köylü kadını annesi zanneder Agu'nun annesine olan özlem ve hasreti bu sahnede hissedilir ve bunun annesi olmadığını anlayınca ona cadı kadın der. İkinci komutan kadına tecavüz ederken, diğer askerler kadının küçük çocuğunun üzerine defalarca basarak onu canice öldürürler. Agu, zayıflık anlarından öfkelenen kadını yataktayken başından vurarak komutanı kızdırır. Ancak bu noktada komutanın altındaki çocuk asker olarak kabul edildiğinden kimse bu konuda bir şey söylemeye cesaret edemez. Tecavüz sahneleri psikolojik açısından iki şekilde yorumlanabilir. Savaşta tecavüzün bir nedeni askerlere güçlü oldukları hissi ve başarı duygusu vermesidir. Tecavüz savaşlarda ulusal ve ırksal olduğu kadar cinsel üstünlük ve zaferin bir biçimi olarak kendini gösterir.

Diğer bir nedeni psikanalitik bakış açısına göre İnsanlar saldırganlık ve cinsellik gibi güdülerini tatmin etmek için güdülenirler. Freud'a göre bu güdülenmeye sağlayan güce haz ilkesi denir (Cottom, Mastors, Preston ve Dietz, 2017:47). Buradaki askerler cinsel arzular, bedensel fonksiyonlar ve saldırganlığa ilişkin beynin ilkel bölümü olan (id) kaynaklı dürtüleri nasıl kontrol edeceklerini bilmemektedir.

Çiftçilerin bulunduğu köye saldırı NDF tarafından başarılı bir şekilde gerçekleşmiştir. Taburdaki zafer, savaşın siyasi imajıyla daha çok ilgilenen ve mevcut komutanın rütbesini düşürmek isteyen yüksek komutan tarafından karargâha çağrılmasına yol açar. Baş komutan mevcut komutana bir törenle görevi ikinci komutan olan Two I-C' ye devretmesini ister. Bununla birlikte, adamlarını bir genelevde "kutlamak" için dışarı çıkarmak isteyen mevcut komutan bir kaza süsü vererek Two I-C'nin ölümüne sebep olur. Two I-C'nin öldürülmesi üst merciler tarafından emre itaatsizlik olarak algılanır. Baş komutan

bu durumdan dolayı NDF'e karşı hareket başlatır. Bununla birlikte, yiyecek ve malzeme kıtlığı, Strika da dahil olmak üzere birçok kişinin hava saldırılarından veya açlıktan ölmesine neden olmaktadır.

Strikanın öldüğü sahne

Birliğin erzak ve mühimmatı tükenirken, Agu ve tüm askerler kendi başlarına yaşamak için komutanı terk etmeye karar verirler. Ancak kısa süre sonra, yakınlardaki bir köyde BM birliklerine teslim olurlar. Belirsiz bir süre sonra, çocuk askerler, yaşam biçimlerini unutmaları ve yeniden öğrenmeleri için rehabilite edilmeye gönderilir. Birçoğu uyuşturucu yoksunluğundan muzdariptir. Agu'nun kendisi "çocukça şeyler" yapmaya geri dönmekte zorlanmakta çünkü çocuk yaşta çok fazla kan döküldüğünü görmüş ve bu süre boyunca yaşananların sürekli azabını çekmiştir. Ona en çok eziyet eden şey vicdanıdır.

Canavar olduğunu kabul etmesine rağmen başkası tarafından canavar olarak adlandırılmaktan korktuğu için geçmişine dair hikayeleri anlatmamakta ve geçmişe dair kimseyle konuşmak istememektedir. Bunun yerine, tüm bunlardan

önceki hayatı hakkında, ailesiyle, iyi bir çocuk olduğu ve küçük köyünde mutlu bir hayat sürdüğü zamanlar hakkında konuşmayı seçmektedir. Agu' nun denizde yüzmek için diğer çocuklara katıldığı ve filmin bitiminde "çocukça şeyler" yapmaya geri döndüğü için, final sahnesi açılış sahnesi kadar önemlidir .

Bu kadar dehşet ve korkunçluğun olduğu yerde insanlık için bir umut varsa o da diğer insanlarla olan ilişkilerindedir. Rehabilitasyon merkezinin güvenli ortamına giren Agu her şeyi unutmaya ve iyileşmeye çalışır. Dünya yanarken, dumanı geleceği karanlıkla kaplar. Her şeye bir çocuğun bakış açısından tanıklık ederek, Eglantyne Jebb'in 1800'lerde haklı olduğunu anlıyoruz, "Her savaş çocuklara karşı bir savaştır"

KAYNAKÇA

- Cary Joji Fukunaga'nın (2015), Beasts of No Nation.
- Cottom M.L, Mastors E., Preston T. , Dietz B. (2017). *Siyaset Psikolojisine Giriş* (Çeviren: Mesut Şenol). Ankara: Bb101 Yayınları.
- Çeken, M.B. ve Ersan, M. (2022). II. Dünya Savaşı Döneminde Propaganda Afişleri: ABD ve Almanya Örneği. *Ulakbilge*, 72, 477–488.
- Dilekmen, M. ve Ada, Ş., (2005). Öğrenmede Güdülenme. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:11, 113-123.
- Houghton D. P. (2018). *Siyaset Psikolojisi Durumlar, Bireyler, Olaylar* (Çevirenler: Hüsamettin İnanç ve Duygu Şekeroğlu). İstanbul: Bilge Kültür Sanat yayınları
- Kutunis, R. Ö. (2004). Motivasyon faktörleri: Bir Fındık İşletmesi Örneği, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F Dergisi* , 6 (1), 47-62.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık
- Zimbardo, P. G., (2015) *Şeytan Etkisi*. (Çeviren Canan Coşkan) İstanbul: Say Yayınları.